

5. Les polítiques educatives

Xavier Besalú ha elaborat el modèlic i interessantíssim *Pla d'Escolarització Extensiva*. (Banyoles, Ajuntament de Banyoles, 2002) i, també, *Educar en societades pluriculturales* (Barcelona, Wolters Kluwer España, 2007).

Per acabar, volem constatar que Xavier Besalú és un candidat ideal, ja que serà un membre disposat a contribuir, des de la recerca i la participació actives, en les tasques de la Secció de Filosofia i Ciències Socials i en les de l'Institut.

Resum del text llegit pel senyor Josep González-Agàpito i Granell en el Ple del dia 7 de juny de 2018 (el senyor Xavier Besalú Costa va ser nomenat membre numerari de la SFCS en el Ple del dia 13 de setembre de 2019)

Bernat Sureda i Garcia

Bernat Sureda i Garcia va néixer el 30 de juliol de 1953 a Palma. És una de les personalitats més destacades del moviment que des de fa dècades impulsa la renovació i la qualitat educatives a les Illes Balears, tant en l'àmbit de l'educació formal com en el de l'educació fora de l'escola, una acció estretament unida a la voluntat de normalització lingüística de la xarxa escolar i universitària. Ja des dels anys setanta del segle passat, Sureda destacà en la defensa de l'ensenyament en català, al costat d'altres universitaris com Gabriel Bibiloni, Aina Moll o Martí March, que impulsaren la Comissió per a la Normalització del Català, la qual activà una acció unitària del professorat a favor de la normalització.

Fa molts d'anys, potser massa i tot, que vaig tenir la possibilitat de conèixer el doctor Bernat Sureda, ja que fou alumne meu en una assignatura de la llicenciatura de pedagogia. Uns anys més tard, li vaig dirigir l'anomenada aleshores *tesina*, ocasió en que vaig adonar-me de la manera rigorosa de treballar i de la seva passió per la recerca historicoeducativa. Acabada la llicenciatura, vaig fer tot el possible perquè pogués ser professor

del nostre incipient Departament de Pedagogia d'una encara *non nata* Universitat de les Illes Balears (UIB), dependent aleshores de les universitats catalanes. Doncs bé, des d'aleshores, o sia des dels inicis de la seva singladura acadèmica, el doctor Sureda i jo mateix hem fet feina plegats, al mateix departament, i, fins i tot, puc dir que els nostres despatxos han estat sempre un vora l'altre.

En aquestes dècades de convivència acadèmica i d'amistat personal, he tingut la possibilitat de convertir-me en un testimoni de la seva evolució, maduresa i afermament universitari; hem escrit plegats articles, llibres, comunicacions, i fins i tot li vaig presidir la seva càtedra universitària. Ara bé, tots aquests fets no impliquen ni signifiquen cap tipus de mestratge per la meua part. El doctor Sureda s'ha fet a si mateix, i en tot cas els dèbits que pugui tenir els sabrà ell.

Serveixin, doncs, aquestes ratlles inicials per a evidenciar la meua capacitat per a jutjar els mèrits del professor Sureda.

El 1976, va concloure a la Universitat de Barcelona els estudis de pedagogia, amb una tesina sobre la Il·lustració a Mallorca, que obtingué el premi extraordinari de llicenciatura; uns anys després, exactament el 1982, presentà, també a la mateixa Universitat, la seva tesi doctoral, que versà sobre un tema de gran envergadura, la recepció de Pestalozzi a les nostres latituds, la qual obtingué el premi extraordinari de doctorat de la Universitat de Barcelona, i que tot seguit li serví de plataforma per a iniciar ben aviat els seus estudis sobre el pensament liberal espanyol i la seva influència en el pensament educatiu. Fruit d'aquesta tasca fou la publicació, a més d'un bon esplet d'articles, de l'edició crítica de treballs de Pablo Montesino que romanien inèdits. Tot això li serví per a afermar-se com un brillant i reconegut historiador de l'educació dins l'àmbit estatal. Efectivament, la seva coneixença de l'època de la Il·lustració, les relacions de la pedagogia d'aquí amb els corrents europeus del moment, els seus treballs sobre el liberalisme, les aportacions documentals de fonts diplomàtiques, aviat varen fer de Bernat Sureda un referent en les qüestions de la seva especialitat en el si de la pedagogia de tot l'Estat.

Amb aquest bagatge, el 1985 fou nomenat professor titular de la UIB i sols cinc anys més tard, el 1991, catedràtic d'història de l'educació de la mateixa Universitat, que sortosament, quasi trenta anys després, podem dir que li ha servit de plataforma per a desenvolupar la història de l'educació de casa nostra i expandir-la tant en l'àmbit nacional com internacional.

De tota manera, guanyar la càtedra li dugué tota una sèrie d'obligacions institucionals que evidencien les seves capacitats de gestió i direcció:

— Vicerector de Planificació i Coordinació Educativa i Ordenació Acadèmica de la UIB.

— Membre de la comissió de seguiment del conveni entre el Ministeri d'Educació i Ciència i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

— Assessor en temes educatius del Consell Executiu de la UIB.

— Membre del Consell Municipal d'Educació de l'Ajuntament de Palma.

— Vicerector d'Ordenació Acadèmica de la UIB.

— Vicerector de Coordinació Educativa de la UIB.

— President del Consell Escolar de les Illes Balears.

— Des de 2011, director del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la UIB.

Independentment dels càrrecs universitaris, cal destacar que va presidir el Consell Escolar de les Illes Balears, el màxim òrgan consultiu del Govern de les Illes en matèria educativa.

Aquest seguit de càrrecs no li impedí mai seguir amb les seves obligacions acadèmiques. Efectivament, la càtedra li ha servit no sols per a fer escola, ensenyant joves investigadors a formar-se, sinó, a la vegada, per a expandir les seves recerques, ara més que mai, centrades en el país, fora de les nostres fronteres. Revistes de Portugal, Itàlia, França, Bèlgica, el Regne Unit i Sud-Amèrica li han servit de plataforma de les tasques que el seu grup d'investigació està duent a terme, ja que fou fundador i dirigeix el Grup d'Estudis d'Història de l'Educació de la UIB, reconegut i finançat com a grup competitiu per les Illes Balears. Ha rebut subvencions per a recerques del Ministeri d'Educació, del Programa Nacional d'Humanitats, del Programa Estatal de Foment de la Investigació Científica i Tècnica d'Excel·lència i del Ministeri d'Economia i Competitivitat, entre d'altres.

De les seves tasques investigadores, cal remarcar dues línies de recerca prou originals, una de les quals ajudarà a completar aquesta visió del doctor Sureda, que potser és la que ens interessa en aquests moments. Faig referència als seus treballs innovadors sobre imatges —fonamentalment fotografies— com a material de primer ordre per a especificar els estudis i la recerca educatius. L'altra és el conreu que sempre ha fet de l'educació extraescolar (els moviments i associacions juvenils, aspectes de l'educació social i higiènica, etc.), com a expert a historiar els fenòmens educatius fora de l'escola.

Aquest darrer punt fou paradoxalment el que li despertà les ganes de cursar la llicenciatura en pedagogia, ja que els inicis i la vocació cap als estudis pedagògics varen ser motivats per la seva pertinença, durant molts d'anys de la seva infància i joventut, al moviment escolta de Mallorca. Fou en el si de l'escoltisme quan Bernat Sureda es motivà envers l'educació i s'arrelà als valors i en la necessitat de defensa del país i, en conseqüència, en la catalanitat de les Illes. La seva dedicació a la recerca de la història de l'educació a les Balears i la seva producció historiogràfica, reflectida fonamentalment en els seus

treballs sobre l'educació a Mallorca i Menorca, així com la del seu grup de recerca, s'han fet tan patents que es pot dir que hi ha un abans i un després en la bibliografia sobre la nostra educació, que coincideix amb el seu accés a la càtedra.

La seva relació amb la cultura catalana li ve, doncs, des dels seus primers anys d'adult, fet que després s'ha manifestat en l'àmbit social i públic en formar part d'institucions i col·lectius ciutadans reconeguts per la defensa de la llengua i la cultura catalanes.

En aquest sentit, cal dir que ha mantingut tota hora un ferm compromís cívic, un bon exemple del qual ha estat la seva oposició activa a l'aplicació de l'anomenat *tractament integral de llengües* (TIL), en què, amb paraules seves, «amb l'excusa de millorar la formació en llengua anglesa, es trenca amb el model que garantia, al final de l'escolarització obligatòria, les competències bàsiques en les dues llengües oficials. Es persegueix eliminar els mecanismes que garanteixen la integració i la cohesió lingüístiques de la societat de les Illes Balears». I seguint aquesta línia, l'any 2016, el nou Govern balear li encarregava formar part de la petita comissió d'experts per a la normalització lingüística del català i un replantejament del model lingüístic escolar de les Illes Balears que servís de base per a assolir el consens de la comunitat educativa. Sobre aquesta important problemàtica, la nostra Secció acollí, en el Ple de l'octubre de 2013, una ponència de Bernat Sureda seguida d'un debat.

Com queda dit, Bernat Sureda és un reconegut investigador de la història de l'educació a les Illes, des d'on sempre ha evidenciat, en els seus treballs, el tronc comú amb la catalanitat, tenint present la comuna cultura i llengua catalanes i la seva dificultat en el marc de l'Estat espanyol. Una prova matinerana del que diem és el Premi Enric Larreta de l'Institut d'Estudis Catalans a la investigació històrica, el qual aconseguí, l'any 1978, pel seu llibre *L'educació a Mallorca. Aproximació històrica*.

Des del moment de la seva fundació, ha format part de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, on ha exercit diversos càrrecs directius. Actualment, és director de la revista *Educació i Història* de la Societat d'Història de l'Educació, filial de l'IEC, la qual ha assolit sota la seva coordinació un nivell notable, com constaten els principals sistemes d'avaluació.

Considero, aleshores, que el doctor Bernat Sureda reuneix sobradament els mèrits i les qualitats necessaris per a ser elegit membre numerari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'Institut d'Estudis Catalans.

Text del senyor Antoni J. Colom i Cañellas, llegit pel senyor Josep González-Agàpito i Granell en el Ple del dia 7 de juny de 2018 (el senyor Bernat Sureda i Garcia va ser nomenat membre numerari de la SFCS en el Ple del dia 13 de setembre de 2019)